

DONALD BARTHELME

41 Verhalen

Vertaald en van een voorwoord voorzien door
Guido Golüke

L.J. Veen Klassiek
Amsterdam/Antwerpen

Inhoud

Voorwoord van de vertaler 7

Marges 15

Een gouden regen 22

Juffrouw Mandibel en ik 34

Vertel 49

De ballon 60

De president 67

Spel 72

Verslag 79

De stomkop 86

Beelden van mijn vader in tranen 94

Paraguay 109

Het politiebal 120

De glazen berg 124

Critique de la vie quotidienne 131

Het zandmannetje 141

Träumerei 151

Opkomst van het kapitalisme 157

Het feestje 163

Aan het einde van het mechanische tijdperk 169

De sergeant 179

De crisis 187

De zombies 193

De Keizer 198

Thailand 203

Helden 208

Chablis	216
Op het dek	220
Het genie	223
De uitleg	231
Beet	242
Affectie	247
De nieuwe eigenaar	255
Koerswijzigingen	258
Bezoek	267
De wond	278
De vlucht van de duiven uit het paleis	283
De verzoeking van Sint-Antonius	294
Zin	303
Kapitein Bloed	312
110 West Sixty-First Street	319
De baby	325
Verantwoording van de vertaler	329

Voorwoord van de vertaler

‘U bent misschien niet geïnteresseerd in het absurde, maar het absurde is wel geïnteresseerd in u.’ Aldus Donald Barthelme.

Barthelme? Wat is dat voor een naam? Is dat Engels?

Nee, Amerikaans. Donald Barthelme is een Amerikaanse postmodernist die aan deconstructie doet, die collages maakt en soms schrijft zoals een kind met lego speelt; die graag citaten van collega-schrijvers gebruikt en bijwerkt, als legostenen waar hier en daar een nopje afgeschaafd moet worden om ze in zijn eigen bouwwerken te kunnen passen.

Donald Barthelme, 1931-1989, schreef vier romans, talloze korte en ultrakorte verhalen, en één buitengewoon lange zin. De auteur liet zich inspireren door François Rabelais, Samuel Beckett, Gabriel García Márquez, Arthur Rimbaud, William H. Gass, John Barth, Heinrich von Kleist, Rafael Sabatini, Thomas Pynchon, Franz Kafka, S.J. Perelman, Kenneth Koch, Gertrude Stein, Ann Beattie, John Ashberry, Flann O’Brien, Walker Percy, Grace Paley, Machado de Assis, William Shakespeare en Sigmund Freud.

Hieronder volgen enkele al dan niet ‘bijgewerkte’ citaten uit 41 *Verhalen*, die wellicht enig inzicht geven in Barthelmes stijl en thematiek.

Aanvankelijk was er enige discussie over de ‘betekenis’ van mijn vreemde verhalen; die discussie bloedde dood, want we hebben afgeleerd de betekenis van dingen te verlangen en tegenwoordig wordt er vaak niet eens meer naar gezocht, behalve in gevallen waar het de eenvoudigste, veiligste verschijnselen betreft.

Is vreemd zijn alleen voldoende?

In het leger liep ik ook al net uit de pas.

Toch is dat niet vreemder dan kapitein Shotwells gebikkeld, of de dag waarop hij in een zwarte zwembroek, met de Beretta .25 aan zijn rechter kuit, verscheen en zich met uitgespreide armen over het controlepaneel boog om te kijken of hij de afstand tussen de sloten kon overspannen.

Dergelijke kleine manifestaties zijn oké zolang ze maar sporen van rek vertonen – tekenen van inspanning die erop wijzen dat openbaar beleid geen soepel, naadloos product is, zoals een ei, maar eerder iets wat voor elkaar gebokst moet worden met de nodige schade voor de beleidsmakers.

Neem bijvoorbeeld het terrein van de realtime computer-gestuurde wensverdamping, omdat ik, in mijn herinnering, al eerder met heel mijn hart wenste dat deze man, mijn vader, ophield met wat hij aan het doen was.

Wat mankeert er aan mij?

Ik rook en ik ben bang.

Rechts van de christelijke motorduivels en wat dichterbij de rollen scheermesdraad heb ik in mijn leven heel wat mensen ontmoet die mij in situaties willen brengen waarin alleen falen mogelijk is.

Laat mij u erop wijzen, mocht het aan uw aandacht ontsnapt zijn, dat een kunstenaar niet anders doet dan falen. Enige kennisneming van de literatuur (ik bedoel de theorie van artistieke creatie), hoe summier ook, zal u er onmiddellijk van overtuigen dat de paradigmatische artistieke ervaring die van het falen is.

De dokter aan de linkerkant was de kunst aan het afkijken. Opgeschuimd door een aantal technieken werd de kunst vervolgens door zware stalen rollen gewalst. Kunst zaag je niet doormidden, weet je nog?

Het publiek verlangt wonder op wonder. Vaak weten we

niet waar we het volgende mirakel vandaan moeten halen.

Neem bijvoorbeeld het terrein van de realtime computer-gestuurde wensverdamping – dwaal ik af? Val ik in herhalingen? Ik stoor me niet aan het gevoel dat ik dit allemaal al eerder heb meegemaakt.

Heb geduld, ik kom steeds dichterbij de vraag hoe het met mijn toekomst moet.

Omdat ik een vrouw had verworven die geheel bestond uit vrouwelijke tekens (schoonheid, charme, zachtheid, parfum, kookkunst) dacht ik dat ik liefde had gevonden.

Maar nou, als Maude geen zin had – Horatius keek naar de nekken van de vogels die hij met de punttang uit elkaar gerukt had.

Het was Maude die de punttang de punttang had gedoopt, en de gloed van hoop was nog niet dovende, de angst voor glansverlies was nog niet aan de winnende hand en nood-aggregaten garandeerden een constante genadevoorziening voor alle schepselen Gods aan het einde van het mechanische tijdperk.

‘Zal ik je voorlezen hoe het zich verder ontwikkelt?’

‘...’

‘Zoals een goochelaar werkt met de unieke samendrukbaarheid van duiven en er in dezelfde zijden sjaal een paar vindt en een paar kwijtraakt, zo haalt de nieuwe eigenaar de warmte weg, hij neemt telkens een paar honderd calorieën onder zijn jas mee naar buiten en neemt telkens een paar honderd van zijn ingehuurde kakkerlakken mee naar binnen.’

De nieuwe eigenaar sluipt ’s nachts het huis binnen en verdwijnt met de warmte.

Steeds zal de nieuwigheid de voorwaarde tot genot zijn, zei Freud.

‘Zal ik dan het einde aan je voorlezen?’

‘...’

‘Het publiek verlangt wonder op wonder, maar mijn komedies appelleren aan het voorstellingsvermogen, waarin Paraguay niet het Paraguay is dat op onze kaarten bestaat; waarin elke burger zoveel kunst krijgt als zijn systeem aankan; waarin de gruwelen voor “Punttang” Horatius’ appartement stonden. Zelfs politiemensen en hun vrouwen zijn niet veilig, dachten de gruwelen. Niemand is veilig. Veiligheid bestaat niet. Hahahahahahahahaha!’

Guido Golüke

Amsterdam, 2014

Marges

EDWARD legde Carl een en ander uit over marges. ‘De *breedte* van de marge duidt op cultuur, estheticisme en een besef van waarden of het ontbreken daarvan,’ zei hij. ‘Een erg brede marge duidt op een onpraktische persoon van culturele verfining met een diepe waardering voor het beste in de kunst en de muziek. Een smalle linker marge daarentegen,’ zei Edward, uit zijn boek over handschriftanalyse citerend, ‘een smalle linker marge duidt op het tegenovergestelde. Helemaal geen linker marge duidt op een praktische inslag, een gezonde zinnigheid en een algeheel gebrek aan goede smaak waar het de kunsten betreft. Een erg brede *rechter* marge duidt op een persoon die de realiteit niet onder ogen durft te zien, overgevoelig is voor de toekomst en in het algemeen niet makkelijk met mensen omgaat.’

‘Ik geloof daar niet in,’ zei Carl.

‘Goed,’ vervolgde Edward, ‘wat betreft dat bord van jou, jij hebt *rondom* brede marges, hetgeen duidt op een persoon van een buitengewone fijngevoeligheid, met liefde voor kleur en vorm, iemand die zich afzijdig houdt van de massa en in zijn eigen droomwereld van schoonheid en goede smaak leeft.’

‘Weet je zeker dat je dat goed hebt?’

‘Ik communiceer met jou over een brede baai van onwetendheid en duisternis heen,’ zei Edward.

‘En die duisternis heb ik meegebracht, is dat het idee?’ vroeg Carl.

‘Die duisternis heb jij meegebracht, zwarte broeder,’ zei Edward. ‘Funky, eh?’

‘O, Edward,’ zei Carl. ‘Alsjeblieft, man.’

‘Waarom heb je al die bullshit op dat bord geschreven, Carl? Waarom? Het is toch niet waar? Of wel?’

‘Ergens is het wel waar,’ zei Carl. Hij keek omlaag naar zijn bruine sandwichbord, waarop stond: *Ik heb vijf jaar in de gevangenis van Selby County, Alabama, gezeten wegens het stelen van anderhalve dollar wat ik niet heb gedaan. Terwijl ik in de gevangenis zat is mijn broer vermoord en mijn moeder is wegelopen toen ik klein was. In de gevangenis begon ik te prediken en ik predik nu waar ik kan om te getuigen van de eschatologische liefde. Ik heb wel op banen gesolliciteerd maar niemand wil me een baan geven omdat ik in de gevangenis heb gezeten en de hele toestand is erg treurig, erg Pepsi Cola. Ik heb uw bijdragen nodig om eten te kopen. Patent aangevraagd en verlos ons van het kwade.* ‘Het is waar,’ zei Carl, ‘er zit een soort innerlijke waarheid in, een hoop *merde* die erdoorheen schijnt als het objectieve correlaat van wat er toen echt gebeurd is, thuis.’

‘Goed, kijk eens hoe je die “m” en die “n” daar hebt geschreven,’ zei Edward. ‘De bovenkanten zijn eerder puntig dan rond. Dat wijst op agressiviteit en energie. Het feit dat ze ook aan de onderkant eerder puntig dan rond zijn wijst op een sarcastisch, koppig en prikkelbaar karakter. Begrijp je wat ik bedoel?’

‘Als jij het zegt,’ zei Carl.

‘Je hoofdletters zijn erg klein,’ zei Edward, ‘dat wijst op nederigheid.’

‘Mijn moeder zou blij zijn als ze dat wist,’ zei Carl.

‘Aan de andere kant duiden de buitensporige lussen aan je “y” en “g” op overdrijving en egoïsme.’

‘Dat is altijd een van mijn problemen geweest,’ antwoordde Carl.

‘Wat is je volledige naam?’ vroeg Edward, tegen een gebouw leunend. Ze stonden in 14th Street, vlak bij Broadway.

‘Carl Maria von Weber,’ zei Carl.

‘Ben je een junk?’

‘O, Edward,’ zei Carl, ‘wat ben jij toch hip.’

‘Ben je moslim?’

Carl voelde aan zijn lange haar. ‘Heb jij *As a Man Grows Older* van Svevo gelezen? Daar heb ik echt van genoten. Dat vond ik echt een goed boek.’

‘Nee, kom op, Carl, geef antwoord op de vraag,’ drong Edward aan. ‘Zonder openhartigheid en eerlijkheid tussen de rassen komen we er niet. Ben je moslim?’

‘Ik denk dat de partijen wel tot een vergelijk kunnen komen en de regering doet momenteel al het mogelijke,’ zei Carl. ‘Ik denk dat er over alle kanten van de kwestie wel iets te zeggen valt. Dit is niet zo’n goede plek om te hosselen, weet je? Ik heb de hele ochtend nog maar twee bijdragen ontvangen.’

‘Mensen houden van mensen die er netjes uitzien,’ zei Edward. ‘Jij ziet er een beetje voddig uit, als je het niet erg vindt dat ik dat zeg.’

‘Denk je echt dat het te lang is?’ vroeg Carl, weer aan zijn haar voelend.

‘Vind je dat ik een mooie kleur heb?’ vroeg Edward. ‘Ben je jaloers?’

‘Nee,’ zei Carl. ‘Ik ben niet jaloers.’

‘Zie je wel? Overdrijving en egoïsme. Net wat ik zei.’

‘Je bent wel een beetje vervelend bezig, Edward. Om je de waarheid te zeggen.’

Edward dacht hier even over na. Toen zei hij: ‘Maar ik ben blank.’

‘De favoriete kleur,’ zei Carl. ‘Maar ik heb geen zin meer om over kleur te praten. Laten we het over waarden hebben of zoiets.’

‘Carl, ik ben een domoor,’ zei Edward plotseling.

‘Ja,’ zei Carl.

‘Maar ik ben een *blanke* domoor,’ zei Edward. ‘Dat is het aantrekkelijke aan mij.’

‘Je bent inderdaad aantrekkelijk, Edward,’ zei Carl. ‘Dat is waar. Je hebt een prettig voorkomen. Je ziet er goed uit.’

‘Ach wat,’ zei Edward mismoedig. ‘Jij bent welbespraakt. Dat is me wel opgevallen.’

‘Dat komt,’ zei Carl, ‘omdat ik lees. Heb jij *The Cannibal* van John Hawkes gelezen? Dat vond ik echt een geweldig boek.’

‘Laat je haar knippen, Carl,’ zei Edward. ‘Koop een nieuw pak. Zo’n nieuw Italiaans pak misschien, met zo’n strak jasje. Jij zou best hogerop kunnen komen, weet je, als je er eens echt moeite voor zou doen.’

‘Waarom maak je je zo’n zorgen, Edward? Waarom zit mijn situatie jou zo dwars? Waarom loop je niet gewoon door en ga je niet met iemand anders praten?’

‘Je bezorgt me inderdaad hoofdbreken,’ bekende Edward. ‘Ik probeer steeds tot jouw innerlijke realiteit door te dringen, om erachter te komen hoe die in elkaar zit. Is dat niet eigenaardig?’

‘John Hawkes heeft ook *The Beetle Leg* en nog een paar andere boeken geschreven waarvan de titels me even niet te binnen schieten,’ zei Carl. ‘Volgens mij is hij een van de beste van onze jonge Amerikaanse schrijvers.’

‘Carl,’ zei Edward, ‘wat is jouw innerlijke realiteit? Gooi het er maar uit, jongen.’

‘Die is van mij,’ zei Carl rustig. Hij keek omlaag naar zijn schoenen, die leken op een paar grote dode bruinige vogels.

‘Weet je zeker dat je die anderhalve dollar op je bord niet hebt gestolen?’

‘Edward, ik heb je toch gezegd dat ik die anderhalve dollar niet heb gestolen.’ Carl wipte stampvoetend op en neer met zijn sandwichbord. ‘Het is wel koud hier in 14th Street.’

‘Dat is inbeelding, Carl,’ zei Edward. ‘Het is in deze straat

niet kouder dan op 5th Avenue of Lexington Avenue. Jouw gevoel dat het hier kouder is komt waarschijnlijk alleen maar voort uit je marginale status van veracht persoon in onze maatschappij.’

‘Dat zal het zijn,’ zei Carl. Hij kreeg een bepaalde blik in zijn ogen. ‘Weet je dat ik naar de regering ben gegaan en ze gevraagd heb mij een baan te geven bij de band van het Korps Mariniers, en dat ze me die niet wilden geven?’

‘Kun je een beetje blazen dan? Waar is je sax?’

‘Ze wilden me dat flutbaantje niet geven,’ zei Carl. ‘Wat zeg je daarvan?’

‘Die eschatologische liefde,’ zei Edward. ‘Wat is dat voor een soort liefde?’

‘Dat is latere liefde,’ zei Carl. ‘Zo noem ik het in elk geval. Dat is liefde aan de andere kant van de Jordaan. De term refereert aan een samenstel van omstandigheden dat... Het is een soort verhaal dat wij zwarten onszelf vertellen om ons gelukkig te voelen.’

‘O jee,’ zei Edward. ‘Onwetendheid en duisternis.’

‘Edward,’ zei Carl, ‘jij mag mij niet.’

‘Ik mag jou wel, Carl,’ zei Edward. ‘Waar steel jij je boeken hoofdzakelijk?’

‘Hoofdzakelijk in drugstores,’ zei Carl. ‘Die vind ik geschikt want ze zijn meestal lang en smal en de bedienden blijven gewoonlijk in de buurt van de receptenbalie achterin, terwijl de boeken meestal in van die kleine draaibare rekken voor in de winkel staan. Het is over het algemeen vrij makkelijk er een paar in de zak van je overjas te laten glijden, als je een overjas aanhebt.’

‘Maar...’

‘Ja,’ zei Carl, ‘ik weet wat jij denkt. Als ik boeken steel zal ik ook wel andere dingen stelen. Maar boeken stelen is metafysisch gezien anders dan geld stelen of zo. Villon heeft heel aar-

dige dingen over dat onderwerp te zeggen, geloof ik.’

‘In “If I Were a King”, bedoel je?’

‘Trouwens,’ voegde Carl eraan toe, ‘heb jij nooit wat gestolen? Op enig moment in je leven?’

‘In mijn leven?’ zei Edward. ‘Waarom herinner je me aan mijn leven?’

‘Ben jij niet tevreden met je leven, Edward? Ik dacht dat blanken zo’n fijn leven hadden!’ zei Carl verbaasd. ‘Ik hou van het woord “fijn”. Daar word ik echt gelukkig van.’

‘Luister eens, Carl,’ zei Edward. ‘Waarom richt jij je energie niet op het verbeteren van je handschrift?’

‘Van mijn karakter, bedoel je.’

‘Nee,’ zei Edward, ‘doe geen moeite je karakter te verbeteren. Verbeter alleen je handschrift. Maak je hoofdletters groter. Maak die lussen aan de “y” en de “g” wat kleiner. Let op je spaties om geen blijk te geven van desoriëntatie. Let op je marges.’

‘Dat is een idee. Maar is het niet een wat oppervlakkige aanpak van het probleem?’

‘Pas goed op met de regelafstand,’ vervolgde Edward. ‘Regelafstand duidt op helder nadenken. Let op je wordeinden. Er zijn tweeëntwintig verschillende wordeinden en elk daarvan zegt een heleboel over een persoon. Ik zal je het boek uitlezen. Een goed handschrift is de sleutel tot vooruitgang, of zo niet dé sleutel, dan in elk geval ’n sleutel. Je zou de eerste van je ras kunnen zijn die vicepresident wordt.’

‘Dat is wel iets om voor te gaan.’

‘Wil je dat ik het boek even voor je ga halen?’

‘Doe maar niet,’ zei Carl, ‘nee, dank je. Niet dat ik geen vertrouwen heb in jouw oplossing. Maar wat ik wel zou willen is even gaan pissen. Zou je mijn sandwichbord een ogenblik voor me willen vasthouden?’

‘Ja hoor,’ zei Edward, en in een oogwenk had hij Carls sand-

wichbord over zijn eigen iele schouders gehangen. ‘Man, zo’n bord is behoorlijk zwaar, zeg!’

‘Het gaat wel een beetje snijden,’ zei Carl met een boosaardig lachje. ‘Ik ga even deze kledingzaak binnen.’

Toen Carl terugkwam mepten de twee mannen elkaar fel in het gezicht met de rug van hun hand – dat prachtige deel van de hand waar de knokkels omhoogsteken.

1964